چەند سەرنجێک دەربارەی پەرتووکی لێتدەپرسن حزب چییە؟... گەنجە ژیندا

پەرتووکی لێتدەپرسن حزب چییە لە نووسینی حەمەزیاد مەولودم خوێندەوە، کە 313 لاپەڕەی قەوارە مام ناوەندە. سەرەتا دەستخۆشی لە نووسەر دەکەم کە خۆی ماندوو کردووە و زۆر سەرچاوەی بەکارهێناوەو هەوڵیداوە پرسی حزب لە زۆر رووەوە روون بکاتەوە. بێگومان لە پەرتوکخانەی کوردی ئەم جۆرە پەرتووکانە کەمە کە بەشێوەیەکی ئەکادیمی نووسرابێ. لەگەڵ ئەوەی کارێکی باش کراوە، بەڵام دەکرا باشتریش بکرێ و زیاتر و باشتر روونکردنەوە بدرێت، بۆ ئەمەش دەتوانم هەندێك سەرنج و تێبینی خۆمی لەسەر بدەم:

1. بەگشتی پەرتووکە زۆرتر لایەنی تیۆری لەپێشە و نمونەکانیشی زۆرتر لە دەرەوەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست و کوردستانن، دەکرا لەگەڵ لایەنی تیۆری دەبوو لەلایەنی جێبەجێکردنیشی نمونەی زیاتر لەلایەنی پۆزەتیڤ و نێگەتیف هەبووایە.
2. نمونەکان زیاتر سنووردارن بە پەدەکە و یەنەکە، ئەویش زیاتر نمونەی پۆزەتیڤ وەرگیراوە، واتا زمانی رەخنە لەم پەرتووکە کەمە، دەبوا بەگوێرەی ئەو پێوانە و پرەنسیپانەی کە لەپەرتووکەکە نووسراون لەبەرچی لەلایەنی جێبەجێکردن نەکەوتوونەتە بواری کرداریەوە.
3. نووسەر زیاتر لە دەوری تیۆری لیبرالیزم و مۆدێلی حیزبی لیبڕاڵ دەسوڕێتەوە، کە دەکرا ئەو مەودایە تێپەڕێنێ، چونکە ئەوەش سەلماوە کە حیزبی لیبڕاڵیستەکانیش نەیاتوانیوە ببنە وەڵامدەرەوەی پرسەکانی کۆمەڵگە، بەتایبەت لەباشووری کوردستان کە هەژموونی بیر و چەمك و شێوازی حیزبگەرایەتی لیبرالیست هەیە، هەتا حیزبە ئیسلامی و نەتەوەیەکانیش بە مۆدێل و شیوازی لیبرالیستی خۆیان بەڕێکخستن کردووە، نمونە یەنەکە لە ساڵی 1993 بەدواوە بە پەیڕەو پڕۆگرامی حیزبێکی لیبڕاڵیست بەڕێوە دەچێت، بەهەمانشێوە پەدەکەش حیزبێکی لیبڕاڵیستی کۆنەپارێزە، تا دەگاتە حسك و زەحمەتکێشان و لایەنە ئیسلامیەکان. دەبێ لەبیر نەکەین حیزبە سۆسیال دیموکراتەکانیش بەشێکن لە بیر و چەمکی لیبڕاڵیزم. بۆیە لەوبارەیەوە ئاخۆ بۆچی نەبوونەتە وەڵامدەرەوێ، پێویست بوو

راوەستەی لەسەر بکرێت، لەلایەکیتر ئایا هەمان ئەو بیرە لیبڕالیست و نیۆلیبرالیستیەیی هەیە دەتوانێ بۆ داهاتوو چۆن بەڕێکخستن بکرێ، ئایا ئەو بۆ هیوایی هەیە پەیوەست نییە بەوشێوازە حیزبیەیی لە باشووری کوردستان هەیە؟

4. لەم پەرتووکەدا ژن هەبوونی نییە، سەدەی بیست و یەك کە بەسەدەی ژن بەناودەکرێت، بەڵام لەم پەرتووکەدا بەهیچ شێوەیەك باسی ژن نەکراوە، ئایا لەبەرچی نووسەر ژنی نەبینیوە، ئایا حیزبایەتی تەنها مافی پیاوە، یان نووسەر سیاسەتکردن تەنها بەمافی پیاوان دەزانێت، بۆیە پێویست بوو بەتایبەت راوەستە لەسەر رۆڵی ژن لە خەباتی سیاسی دا بکرابوایە، ئەوەش پێویست بوو ئاماژەی پێبدرابوایە کە مۆدێلی حیزبایەتی پیاوسالار لە دەرەوەی کارەسات هیچیتر بەدوای خۆیدا ناهێنێت. بەهەمان شێوە رۆڵی گەنجانیش باس نەکراوە، بۆیە ئەو شێوازە سیاسەتە پیرسالاریەیی کە لە باشووری کوردستان هەیە، بەتایبەتیش لە پەدەکە و یەنەکە و تا مردن دەستبەرداری سەرۆکایەتی حیزبەکانیان نابن، ئایا ئەوە نەبۆتە هۆکار کەوا دەیان هەزار لە گەنجان لە وڵات کۆچ بکەن و لە دەریاکان بەخنکێن و لە بەستەڵەکەکان رەق ببنەوە.

5. کێشەیەکیتر کە وەك کێشەی سەدەی بیست و یەك بەناو دەکرێت، ئەویش کێشەی ئیکۆلۆژیە، کە ئێستا لە هەموو کاتێك زیاتر بەرۆکی مرۆڤایەتی گرتووە، نمونە کێشەی فرەوان بوونی کونی ئۆزۆن، نەخۆشی کۆڕۆنا و نەخۆشیە هەمیشەیەکانی وەك شێرپەنجە، ئایدز تا دەگاتە خۆڵبارین، ئایا حیزبێك کە یەکێك لە بنەما سەرەکیەکانی ئیکۆلۆژی نەبێ ئایا ئەمڕۆ دەتوانێ وەڵام دەرەوەی کێشەکانی کۆمەڵگەبێ؟

6. شێوازی حیزبی بنەماڵەگەری باس نەکراوە کە پێویستە راوەستەی لەسەر بکرابوایە، ئەوەی رەخنەی هەرە زۆری لەسەر لە باشووری کوردستان ئەویش حیزبایەتی بۆ ماوەیە، ئەمەش لەگەڵ هیچ پێوەرێکی حیزبایەتی کۆن و نوێ نایەتەوە، نمونە حیزبی کۆنەپارێزەکانی جیهان هیچیان بنەماڵەی نین، ئەگەر هەیە نووسەر دەکرێ نمونەمان بۆ بێنێتەوە، ئەگەرنا شێوازی حیزبایەتی بنەماڵەی چ کارەساتێك بەدوای خۆیدا دێنێ، لێرە تەنها پەدەکە و یەنەکە دوو حیزبی بنەماڵەیی نیین، بەڵکو حسك و کۆمەڵی دادگەری و نەوەی نوێ و بزووتنەوەی گۆڕان بنەماڵەین و نەخۆشی بنەماڵەگەریش رێگرە لەبەردەم پێشکەوتنیان. نمونەی ئەو جۆرە لە حیزبایەتی ئایا لە جیهان بینراوە؟ دەسەڵات و دەوڵەتی بنەماڵەگەر هەیە، بەڵام

حیزبایەتی بنەماڵەگەر ئەمەیان زۆر شازە.

7. نووسەر لە شوێنێك دانی بەوە داناوە کە حیزبی سیاسی نابێ هێزی چەکداری هەبێ، ئەوەیان باشە، بەڵام سەبارەت بەو پاکتاوە جەستەیانەی ناوخۆی حیزبەکان و دەرەوەیان کە لە ڕێگای دەزگا هەواڵگریەکانی پاراستن و زانیاری جێبەجێکراون ئایا لەوبارەیەوە نووسەر چی دەڵێت، نمونە پەدەکە بەدرێژای ساڵانی 1960 تاکو ئێستا لەلایەك پاکتاوی جەستەی لەناو حیزبەکەی دەکات لەلایەکیتریش لەناو لایەنە سیاسی و کەسایەتیە نەتەوەیاکانی پارچەکانی تری کوردستان دەکات، نمونە یەکەم راونانی ناوخۆی پەدەکە کە بە راونانی ئیبراهیم ئەحمەد و ج.تاڵەبانی دەستی پێکرد، هەر لەو کاتانەشدا واتا لە 15ی ئایاری 1968 سلێمان موعینی و هاوڕێیانی پاکتاوی جەستیان کراوە… تا ڕۆژی ئەمڕۆش ئەوە بەردەوامە، ئایا ئەو شێوازە لە کاری حیزبی لە چ خانەیەك جیدەگرێت. بەهەمان شێوە پاکتاوی جەستەیی ڕۆژنامە نووس و کەسایەتی نیشتیمانیەکان. بۆیە بەتەنها نابێ حیزب هێزی چەکداری هەبێ بەش ناکات، لەگەڵ ئەوەش پێویست بوو راوەستە لەسەر زیانەکانی و ئەو دۆخەی کە لە کوردستانی ئافراندووە.

8. لایەنێکیتریش لە حیزبایەتی پێویست بوو لای لەسەر کرابوایەوە ئەویش پەیوەندی حیزبە سیاسیەکان لەگەڵ یەکتر و لەگەڵ دەوڵەتان، ئایا پێویستە لەسەر چ بنەمایەك بێ، ئەو شێوازەی کە پارتەکانی باشوور بەڕێوەدەبن دەکەوێتە چ خانەیەك؟ بەتایبەت ئەو وابەستەیی پەدەکە لە رابردوو لەگەڵ ئێران و ئێستاش لەگەڵ دەوڵەتی تورك و راکێشانی دەستی داگیرکەر بۆناو خاکی خۆت، ئایا نمونەیەکیتر بەوشێوەیە لەجیهان هەیە، ئەگەر هەیە پێمان بناسێنە؟

9. نووسەر لەسەر زۆرێك لە شێوازی حیزبایەتی جیهانی ڕۆژئاوای و تائاستێکیش لەسەر حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش راوەستەی کردووە، بەڵام حیزبە کوردیەکانی وەك یەکتر بەنمونە نەهێناوەتەوە، نمونە نوێترین شێوازی حیزبایەتی جەماوەری لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست پارتی دیموکراتی گەلانە “هەدەپە” کە خاوەن شەش ملیۆن دەنگە لە پەرلەمانی تورکیا و نزیکەی 10هەزار ئەندامی لە زیندانە لەگەڵ هاوسەرۆکانی رابردووی، بەڵام بەهەمووهێزی خۆی بەردەوام دەکات. پارتی یەکێتی دیموکراتی “پەیەدە” کە شێوازێکی نوێیە لە حیزبایەتی و لە گۆڕانکاری لە بەڕێوەبەرانی و مۆدێلێکی دیموکراتیە بۆ بەڕێوەبردنی ڕۆژئاوای کوردستان، بەڵام نووسەر هیچ ئاماژەی

پێنەداوە، پێویست بوو زیاترین نمونە لەو حیزبە دیموکرات و جەماوەریان بەهێنرابوونایەوە بۆ ئەوەی هاوڵاتی باشوور لەو دۆخە بۆ هیوایە رزگاری ببوایە.

10. لەلایەکیتر لە حیزبایەتی لەسەردەمی شۆڕش و تێکۆشاندا لە کوردستان و رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا پەکەکە نمونەیەکی هەرە بەهێزە کە هەموو پێوانە و پرەنسیپە حیزبی و سیاسیەکانی جێبەجێدەکات تا ئێستا 11 کۆنگرەی بەستووە، بەتایبەت ماوەی 20 ساڵە لەو دۆخەیەدا گۆڕانکاری لە ستراتیژ و پارادایمی فکری سیاسی کردووە. نەدیتنی بۆ خۆی کەموکوڕیەکی گەورەیە.

11. هەمانکات جاری یەکەمە لە جیهان و لە کوردستان حیزبی ژنان هەیە بۆ ماوەی 23 ساڵە خەبات و تێکۆشان دەکات لە سەخترین بارودۆخی شۆڕشدا، کە ئێستا بەناوی پارتی ئازادی ژنانی کوردستان پاژك بەردەوامە لەتێکۆشان، بۆیە پێویستە وەك نمونەیەکی تێکۆشانی ئازادی ژنان ببینرابوایە.

12. سەبارەت بە خاڵی هەموو حیزبەکان بۆ دەسەڵات خەبات دەکەن، ئەمەشیان بیرێکی دەسەڵات خوازی دەوڵەت – نەتەوەی مۆدێرنیتەی سەرمایەداریە، لەبنەمادا حیزب پێشەوایەتی بۆ کۆمەڵگە دەکات، مەرج نییە کە هەموو حیزبێك کار بکات بۆ چوونە دەسەڵات، بەڵکو پێویستە هەموو حیزبێك لە گۆڕان و وەرچەرخانی کۆمەڵگەدا بە کاریگەربێ، پێویست بوو دەکرێ لە بەڕێوەبەرایەتیش شوێن بگرێ پێویست نەبوو دەکرێ تەنها ئەرکەکانی رێکخستن و پەروەردەکردن و هۆشیار کردنەوەی کۆمەڵگە جێبەجێ بکات.

13. لە بەڕێوەبردنی حیزبی سیاسی و کۆمەڵگەشدا پێویستە ئەو تاکڕەویەیی هەیە تێپەڕێنرێ، حیزبایەتی تەنا موڵکی پیاوان نەبێ، هەمانکات سەرۆك و سکرتێر و رابەر و ئەمیر تەنها پیاو نەبن، بۆیە گرنگە سیستەمی هاوسەرۆکی بکەوێتە ناو پرۆسیسی بەڕێوەبردنی حیزبی سیاسی و دامودەزگاکانی تری کۆمەڵگەش. لەوبارەیەوە یەنەکە ئەزمونێکی دوو سەرۆکی کرد نەك هاوسەرۆکی، بۆیە ناکرێ لەبەر ئەوەی ئەقڵیەتی پیاوسالاری ناو بەڕێوەبردنی یەنەکە بڵێین سیستەمی هاوسەرۆکی سەرکەوتوو نییە، پێچەوانە ئەمڕۆ تەڤگەری ئاپۆچی لەچوارپارچەی کوردستان بەسیستەمی هاوسەرۆکی بەڕێوە دەچێ و باشترین ئەنجامیش هەیە، بۆچی چونکە شەڕ لەبەرامبەر سیستەمی تاکڕەوی پیاوسالاری هەیە.

14. لەبەشی شەشەم سەبارەت بەپرسی ئایدیۆلۆژی، وەك سەرەنج هیچ حیزبێك بەبێ ئایدیۆلۆژی نییە و نابێ، ئەو قسەیی کە دەڵێن

بۆ ئایدیۆلۆژین ئەوە بۆخی ئایدیۆلۆژیایە، بۆیە وەك سەرەتاش باسم کردووە سیستەمی مۆدێرنیەتی سەرمایەداری بە ڕێبازی سیاسی لیبڕالیست هەژمونی ئایدیۆلۆژی خۆی بەسەر حیزبی سیاسی سەپاندووە، بەتایبەت دوای رووخانی سۆڤیەت، حیزبە ناسیۆنالیست و کۆنەپارێز و سۆسیال دیموکرات و لیبڕاڵ دیموکرات، هەر هەموویان لەلایەنی ئایدیۆلۆژی لەژێر کاریگەری ئایدیۆلۆژیایی سیستەمی مۆدێرنیتەی سەرمایەدارین، ئەگەر ئەوە نبینرێت ئەوکات وا دەزانرێت کە سەردەمی ئایدیۆلۆژیاکان بەسەر چووە، ئەمەش هەڵە گەورەکەیە.

لە کۆتایدا دووبارە بەهیوا کاری زیاتر و خۆماندوکردنی زیاتر بۆ خزمەت کردنی کۆمەڵگە.